

A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS
ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK A XXI. SZÁZADBAN
KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN AZ OKTATÁSI REFORMOK TÜKRÉBEN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2019. március 28–29.

Tanulmánykötet

ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ
ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 28–29 березня 2019 року

Збірник наукових робіт

CHALLENGES OF THE 21ST CENTURY
IN THE FIELD OF SECONDARY AND HIGHER EDUCATION OF EASTERN
AND CENTRAL EUROPE IN LIGHT OF EDUCATIONAL REFORMS

International Academic Conference
Berehove, March 28–29, 2019

Selected papers

A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK A XXI. SZÁZADBAN KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN AZ OKTATÁSI REFORMOK TÜKRÉBEN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2019. március 28–29.

Tanulmánykötet

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Gávriljuk Ilona,
Hutterer Éva és Pallyay Katalin*

„RIK-U” Kft.
Ungvár
2019

УДК (ЕТО): 061.3(477.87)

K– 93

A kiadvány a 2019. március 28–29-én Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia és Pszichológia Tanszéke által rendezett *A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében* című nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások anyagát tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlege és Pedagógia és Pszichológia Tanszéke
közreműködésével.

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Gávriljuk Ilona,
Hutterer Éva és Pallay Katalin*

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrincz Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Dobos Sándor*

A borítón a Pedagógia és Pszichológia Tanszék tanító és óvodapedagógia szakos hallgatói láthatók. A felvételeket Csopák Éva és Espán Margaréta a tanszék rendezvényein készítette.

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felelnek: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-33-0

© A szerzők, 2019

© A szerkesztők, 2019

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2019

ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 28–29 березня 2019 року

Збірник наукових робіт

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,
Єва Гуттерер та Каталін Поллої*

ТОВ «РІК-У»
Ужгород
2019

УДК: 061.3(477.87)

К– 93

Збірник містить матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», яка відбулася 28–29 березня 2019 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ.

Підготовлено Видавничим відділом спільно з
кафедрою педагогіки та психології Закарпатського угорського
інституту ім. Ференца Ракоці ІІ

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,
Єва Гуттерер та Каталін Поллої*

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінци, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Олександр Добош*

На обкладинці: студенти спеціальностей «початкова освіта» та «дошкільне виховання» кафедри педагогії та психології. Фото зроблені Євою Чопак та Маргаритою Ешпан на кафедральних заходах.

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. ІІ*

Відповідальні за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-33-0

© Автори, 2019

© Редактори, 2019

© Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

**CHALLENGES OF THE 21ST CENTURY
IN THE FIELD OF SECONDARY AND HIGHER
EDUCATION OF EASTERN AND CENTRAL EUROPE
IN LIGHT OF EDUCATIONAL REFORMS**

International Academic Conference
Berehove, March 28–29, 2019

Selected papers

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Ilona Gávriljuk,
Éva Hutterer and Katalin Pally*

”RIK-U” LLC
Uzhhorod
2019

УДК (UDC): 061.3(477.87)
К– 93

The publication contains the materials of the international academic conference “Challenges of the 21st century in the field of secondary and higher education of Eastern and Central Europe in light of educational reforms” held on 28–29 March, 2019 in Berehove. The academic event was organized by the Department of Pedagogy and Psychology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Prepared at the Publishing Department of Ferenc Rákóczi II
Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in cooperation with
the Department of Pedagogy and Psychology

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Ilona Gávriľjuk,
Éva Hutterer and Katalin Pallay*

Proof-reading: *Ildikó Grica-Varcaba, Marianna Lőrincz, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Cover design: *Sándor Dobos*

The book cover features students of the Department of Pedagogy and Psychology. The photographs of extra-curricular activities were taken by Éva Csopák and Margaréta Espán.

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of research papers.

The international academic conference and the publication of studies sponsored by:

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Publishing and printing: "RIK-U" LLC
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-33-0

© Authors, 2019

© Editors, 2019

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

TARTALOM

Baracsi Ágnes: PÁLYAKEZDÉS A „FEKETE PEDAGÓGIA” ÁRNYÉKÁBAN.....	21
Berghauer-Olasz Emőke: A KINETIKUS ISKOLARAJZ MINT KÖZÖSSÉGEK REJTETT KAPCSOLATAINAK FELTÁ- RÓ MÓDSZERE.....	31
Bida Olena: EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A PE- DAGÓGUSKÉPZÉS FOLYAMATÁBAN.....	41
Cséke Katalin: ROMA TANULÓK HELYZETÉNEK TANÁRI PERCEPCIÓI	47
Csoóri Zsófia: A PEDAGÓGUSKÉPZÉS FEJLŐDÉSÉNEK SAJÁTOS SÁGAI KÁRPÁTALJÁN A XVIII. SZÁZAD VÉGE ÉS A XX. SZÁZAD ELSŐ FELE KÖZÖTT A LEVÉLTÁRI FORRÁSOK ALAPJÁN.....	57
Csopák Éva: AZ ALTRUIZMUS MEGJELENÉSE ÓVODÁS- KORÚ GYERMEKEK KÖRÉBEN	65
Dzsanda Galina: AZ UKRÁNNYELV-TANÍTÁS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI A NEMZETISÉGI KISEBBSÉGI ISKO- LÁK KÉTNYELVŰ KÖZEGÉBEN.....	77
Fónai Mihály: OSZTÁLYTERMI BEFOGADÁS ÉS SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY.....	85
Gonda Zsuzsa: DIGITÁLIS SZÖVEGFELDOLGOZÁS A MA- GYARTANÁRKÉPZÉSBEN	93
Greba Ildikó – Knobloch Beáta: AZ INKLUZÍV OKTATÁS FEJLŐDÉSE UKRAJNÁBAN.....	103
Hnatik Katalin: A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV TANU- LÁSÁNAK LEHETSÉGES BUKTATÓI NYELVTANU- LÓI SZEMMEL	111
Hollósi Hajnalka Zsuzsanna: SZEMÉLYRE SZABOTT DIF- FERENCIÁLÁS AZ ALAPFOKÚ OKTATÁSBAN A LEMORZSOLÓDÁS ELLEN	119
Hollósi M. Cecília: A FŐISKOLÁSOK MENTÁLHIGIÉNÉS MEGSEGÍTÉSE PSZICHOLÓGIAI ESZKÖZÖKKEL.....	127
Horváth Kinga: A FELSŐOKTATÁS ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁ- SOK A PÁLYAORIENTÁCIÓ MEGKÖZELÍTÉSÉBŐL.....	135

Horváth Kinga – Tóth Péter: PEDAGÓGUSHALLGATÓK NÉZETE AZ IDEÁLIS TANÁRI INTERAKCIÓS STÍLUSRÓL EGY EMPIRIKUS KUTATÁS TÜKRÉBEN	159
Huszi Ilona: A MEGFIGYELÉS MINT IRÁNYÍTOTT TEVÉKENYSÉG ALKALMAZÁSA AZ ANGOLTANÁRKÉPZÉSBEN	171
Juhász Valéria: A SIGHT WORD OLVASÁSTANÍTÓ MÓDSZER ALKALMAZHATÓSÁGA A MAGYAR OLVASÁSFEJLESZTÉSBEN	179
Kirdan Alexander: GAZDASÁGI SZAKEMBEREK KÉPZÉSÉNEK RENDSZERE LENGYELORSZÁGI ÉS UKRAJNAI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE ALAPJÁN	189
Kiss Julianna: AZ UKRAJNAI MŰVÉSZETOKTATÁS AZ OKTATÁSI TÖRVÉNYEK TÜKRÉBEN KURRIKULÁRIS ÉS EXTRAKURRIKULÁRIS SZÍNTEREKEN	193
Koncz Tímea: AZ ÓVODÁSOK ERKÖLCSI NEVELÉSE AZ IRODALOM ESZKÖZEIVEL.....	203
Kóré Dóra – Atroscsenko Tatjana: A LEENDŐ PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSE MULTIKULTURÁLIS FELSŐOKTATÁSI KÖRNYEZETBEN	213
Kucsaj Tatjana – Kucsaj Olekszandr: IKT-TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA A SZAKMAI TEVÉKENYSÉGRE VALÓ FELKÉSZÍTÉSBEN	219
Kuzminszkij Anatolij: AZ ÖNMENEDZSELÉS SZEREPE A SEGÍTŐ HIVATÁSBAN MINT A PSZICHOSZOMATIKUS KIÉGÉS MEGELŐZÉSÉNEK ESZKÖZE.....	223
Lebovics Viktória: TARASZ SEVCSENKO <i>ÁLOM</i> C. MŰVÉRŐL EGY KICSIT MÁSKÉNT	233
Margitics Marianna: IKT-TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA AZ OKTATÁSBAN	241
Márton Sára: TKO1114	247
Molnár Ferenc: A BEREGI FŐESPERESI KERÜLET GÖRÖGKATOLIKUS NÉPISKOLÁINAK OKTATÁSI HELYZETE AZ 1840-ES ÉVEKBEN.....	255

Mónus Ferenc: MERRE TOVÁBB CIVILIZÁCIÓ? – A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS HANGSÚLYAI A XXI. SZÁZAD KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁSÁBAN	265
Nagy Edit: A MUNKÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ DISTRESSZ JELENTŐSÉGE ÉS KÖVETKEZMÉNYEI	275
Nagy György: AZ ISMERETEK HATÉKONY KÖZVETÍTÉSE KÖRNYEZETISMERET-ÓRÁN	285
Nagy Melinda – Strédl Terézia – Szarka László – Zahatňanská Mária – Poráčová Janka: TOLERANCIA ÉS TOLERANCIÁRA VALÓ NEVELÉS A SELYE JÁNOS EGYETEM TANÁRKÉPZŐ KARÁN	295
Nárai Márta: FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZEREPE A FIATALOK TÁRSADALMI ÉRZÉKENYÍTÉSÉBEN	305
Orosz Ildikó: A FORMÁLIS ÉS NONFORMÁLIS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG KIEGYENSÚLYOZOTT ÖSSZEANGOLÁSA A FELNŐTTKÉPZÉSBEN	315
Pallay Katalin: A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG AZ UKRÁN OKTATÁSPOLITIKA ÚTVESZTŐJÉBEN	321
Pallay Mária: NEMEK KÖZÖTTI BÉREGYENLŐTLENSÉG: A PÁLYAVÁLASZTÁS MINT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐ	333
Pávlovics Judit: A KORAI IDEGENNYELV-OKTATÁS TARTALMÁNAK ALAKULÁSA A XX. SZÁZAD VÉGÉN ÉS A XXI. SZÁZAD ELEJÉN	343
Pillar Granville: ESETTANULMÁNY: EMPIRIKUS VIZSGÁLAT AZ INTEGRÁLT MULTISZENZOROS INPUT HATÁSAIRÓL A NYELVFEJLESZTÉSRE	353
Sejko Anasztázia: A PEDAGÓGIAI PROGNOZIS TECHNOLOGIÁJA A FELSŐFOKÚ EGÉSZSÉGÜGYI OKTATÁSBAN	367
Simon Gabriella: A KEZDŐ PEDAGÓGUSOK MENTORI TÁMOGATÁSÁNAK HUMANISZTIKUS MODELLJE	373
Szilágyi Iván – Marinec Nagyija: A DEMOKRATIKUS OKTATÁSMENEDZSMENT MODELLJEI A VILÁG VEZETŐ ORSZÁGAIBAN	401
Szilágyi László: A NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK MINT MÓDSZER ALKALMAZÁSA AZ IDEGENNYELVTANULÁSBAN ÉS -TANÍTÁSBAN	409

Szontágh Pál Iván: PEDAGÓGUSJELÖLTEK ÁLTAL VÁLTOTT ÉS KÖVETETT ETIKAI ÉRTÉKEK	419
Taskovics Okszana: ONLINE CSOPORTOK SZEREPE A NYELVOKTATÁSBAN	429
Tokai Dalma: TEHETSÉGEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE.....	437
Török Tamás: A PEDAGÓGIAI GYAKORLAT A SELYE JÁNOS EGYETEM TANÁRKÉPZŐ KARÁN	447
Vizáver Árpád: EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A HALLGATÓK SPORTBAN ELÉRT EREDMÉNYESSÉGÉNEK NÖVELÉSÉVEL	455
Zorocskina Tatjana: A SZAKEMBERKÉPZÉS RENDSZERE NAGY-BRITANNIÁBAN	461
A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA MESTERKÉPZÉSÉBEN RÉSZT VEVŐ TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓINAK A PUBLIKÁCIÓI	465
Bábel Zsuzsanna: A MAGZAT ELVESZTÉSE MINT KRÍZISHELYZET.....	467
Fekete Evelin: AZ ÓVODÁS GYERMEK ÉRZELMI INTELLIGENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSE MESÉKKEL	475
Hete Klára Annabella: A SZOCIALIZÁCIÓ ÉS ALKALMAZKODÁS MÉRFÖLDKÖVEI AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK ÉLETÉBEN	485
Mészáros Renáta: KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS KAMASZOK KÖRÉBEN	493
Mitro Livia Etelka: TÁRSAS KAPCSOLATOK KISISKOLÁSKORBAN	503
Molnár-Hrábcsák Éva: JÁTSSZ VELEM! BÁBKÉSZÍTÉS, BÁBOZÁS 1. OSZTÁLYOS GYEREKEKKEL ÉS SZÜLEIKKEL	515
Nagy Nikoletta: A TANÓRAI KOMMUNIKÁCIÓ ÉS AZ ALKALMAZOTT MUNKAFORMA ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA ALSÓ TAGOZATBAN	525

ЗМІСТ

Борочі Агнеш: ШЛЯХ ВЧИТЕЛЯ-ПОЧАТКІВЦЯ В ТІНІ «ЧОРНОЇ ПЕДАГОГІКИ».....	21
Бергхауер-Олас Емьовке: МОЖЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МЕТОДОМ КІНЕТИЧНОГО ШКІЛЬНОГО МАЛЮНКУ	31
Біда Олена: ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	41
Чейке Катерина: СТАНОВИЩЕ РОМСЬКИХ УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПЕРЦЕПЦІЇ.....	47
Човрій Софія: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ НА ЗАКАРПАТТІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. НА ОСНОВІ АРХІВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	57
Чопак Єва: ФОРМИ ПРОЯВУ АЛЬТРУЇЗМУ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	65
Джанда Галина: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ	77
Фонаї Мігаль: ВКЛЮЧЕННЯ ДО СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ.....	85
Гонда Жужа: ОБРОБКА ЦИФРОВОГО ТЕКСТУ У ПІДГОТОВЦІ УГОРСЬКИХ ФІЛОЛОГІВ.....	93
Греба Ілдіко – Кноблех Беата: РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	103
Гнатик Катерина: МОЖЛИВІ НЕДОЛІКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИВЧЕННЯМ УГОРСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ, ОЧИМА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ	111
Голлоші Гойнолка Жужанна: ОСОБИСТІСНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ, СПРЯМОВАНА ПРОТИ «ВІДСІВУ» В ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ	119
Голлоші М. Цецилія: МЕНТАЛЬНА ГІГІЄНА СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ	127
Горват Кінга: ВИКЛИКИ ПЕРЕД АБІТУРІЄНТАМИ З ТОЧКИ ЗОРУ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ.....	135

Горват Кінга – Товт Петер: ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ НА ІДЕАЛЬНІ ІНТЕРАКЦІЙНІ МОДЕЛІ ВИКЛАДАЧІВ	159
Густі Ілона: ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК КЕРОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ АНГЛІЙСЬКИХ ФІЛОЛОГІВ	171
Югас Валерія: ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ SIGHT WORD У РОЗВИТКУ ЧИТАННЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	179
Кірдан Олександр: ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	189
Кіш Юліанна: ШКІЛЬНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ У ДЗЕРКАЛІ ЗАКОНІВ ПРО ОСВІТУ	193
Конц Тімея: МОРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ	203
Коврей Дора – Агрощенко Тетяна: ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В ПОЛКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	213
Кучай Тетяна – Кучай Олександр: ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	219
Кузьмінський Анатолій: РОЛЬ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ ЯК ЗАСІБ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ПСИХОСОМАТИЧНОМУ ВИГОРАННЮ	223
Лебович Вікторія: ПРО ПОЕМУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «СОН» ІНАКШЕ	233
Маргітич Маріанна: ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ	241
Мартон Шара: ТКО1114	247
Молнар Федір: ОСВІТНЄ СТАНОВИЩЕ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ НАРОДНИХ ШКІЛ БЕРЕЗЬКОГО АРХІДІЯКОНСЬКОГО ОКРУГУ У 1840-Х РОКАХ	255

Монуш Ференц: ЦИВІЛІЗАЦІЯ – ЯК ДАЛІ? ПОСЛІДОВ- НІСТЬ У ВИХОВАННІ СТАЛОСТІ В СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ОСВІТІ У ХХІ СТОЛІТТІ.....	265
Надь Едіт: ЗНАЧЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ДИСТРЕСУ У РОБОТІ .	275
Надь Дьєрдь: ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗНАЇНЬ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА.....	285
Надь Мелінда – Штрелл Терезія – Сорко Ласло – Захатнянсь- ка Марія – Порачова Янка: ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА ВИ- ХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ ПІД- ГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. ЯНОША ШЕЙЕ	295
Нарої Марта: РОЛЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ЧУТЛИВОСТІ МОЛОДІ.....	305
Орос Ільдико: ГАРМОНІЙНЕ ПОЄДНАННЯ ФОРМАЛЬ- НИХ І НЕФОРМАЛЬНИХ ПЕРІОДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ.....	315
Поллої Каталін: ЗАКАРПАТСЬКІ УГОРЦІ В ЛАБІРИНТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	321
Полої Марія: ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В ОПЛАТІ ПРАЦІ: ВИБІР КАР'ЄРИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ	333
Павлович Юдіта: ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ РАННЬОЇ ІН- ШОМОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХХ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	343
Піллар Гренвілл: ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВВІД- НОГО ІНТЕГРАТИВНОГО МУЛЬТИСЕНСОРНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МОВИ	353
Шейко Анастасія: ТЕХНОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГНО- ЗУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	367
Шімон Габрієлла: ГУМАНІСТИЧНА МОДЕЛЬ МЕНТОР- СЬКОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКІВЦІВ	373
Сіладій Іван – Маринець Надія: ОСНОВНІ МОДЕЛІ ДЕ- МОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В ПРО- ВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	401
Сіладі Василь: ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ ОВОЛО- ДІННЯ ІНШОМОВНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЯК МЕТОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	409

Сонтаг Пал Іван: ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ КАНДИДАТІВ У ВЧИТЕЛІ	419
Ташкович Оксана: РОЛЬ ОН-ЛАЙН ГРУП У ВИКЛАДАННІ МОВИ	429
Токаї Далма: ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ	437
Терек Томаш: ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА НА ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. ЯНОША ШЕЙЕ.....	447
Візавер Арпад: ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ: УДОСКОНАЛЕННЯ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	455
Зорочкіна Тетяна: СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	461
ПУБЛІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА» ЗАКАРПАТСЬКОГО УГОРСЬКОГО ІНСТИТУТУ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ П.....	
Бабел Жужанна: ВТРАТА ВАГІТНОСТІ ЯК ЖИТТЄВА КРИЗОВА СИТУАЦІЯ	467
Фекете Евелін: КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНИКА	475
Гете Клара Аннабелла: ПЕРІОДИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ У ЖИТТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	485
Мейсарош Рената: РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПІДЛІТКІВ	493
Митро Лівія-Етелка: СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	503
Молнар Грабчак Єва: ГРАЙСЯ ЗІ МНОЮ! ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ЛЯЛЬОК З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ У ПЕРШОМУ КЛАСІ	515
Надь Ніколетта: ВИВЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ КОМУНІКАЦІЄЮ ТА ІНШИМИ ФОРМАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС УРОКУ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	525

CONTENT

Baracsi, Ágnes: GRADUATES IN THE SHADOW OF „BLACK PEDAGOGY”	21
Berghauer-Olasz, Emőke: KINETIC SCHOOL DRAWING AS A METHOD OF REVEALING HIDDEN SOCIAL RELATIONSHIPS.....	31
Bida, Olena: TRAINING FUTURE PROFESSIONALS FOR HEALTH SAVING ACTIVITIES	41
Cséke, Katalin: THE TEACHERS’ PERCEPTIONS OF THE SITUATION OF ROMA STUDENTS.....	47
Csoóri, Zsófia: PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL PEDAGOGICAL EDUCATION IN TRANSCARPATHIA IN LATE 18 TH – THE FIRST HALF OF 20 TH CENTURY IN THE CONTEXT OF ARCHIVE SOURCES	57
Csopák, Éva: ALTRUISM DISPLAY AMONG PRESCHOOL CHILDREN.....	65
Dzsanda, Galina: CURRENT PROBLEMS OF UKRAINIAN LANGUAGE LEARNING IN ETHNIC MINORITY SCHOOLS IN THE CONTEXT OF BILINGUALISM	77
Fónai, Mihály: INCLUSION IN THE CLASSROOM AND SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS	85
Gonda, Zsuzsa: DIGITAL ADAPTATION OF TEXTS IN HUNGARIAN TEACHER TRAINING.....	93
Greba, Ildikó – Knobloch, Beáta: DEVELOPMENT OF INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE.....	103
Hnatik, Katalin: THE POTENTIAL PITFALLS OF HUNGARIAN AS A FOREIGN LANGUAGE LEARNING	111
Hollósi, Hajnalka Zsuzsanna: PERSONALIZED DIFFERENTIATION IN PRIMARY EDUCATION AGAINST DROP-OUT.....	119
Hollósi M., Cecília: THE ROLE OF MENTALHIGENICS IN THE LIFE OF COLLEGE STUDENTS (OR WHAT CAN A PSYCHOLOGYST DO WHEN NOT TEACHING?).....	127
Horváth, Kinga: THE CHALLENGES FACING HIGHER EDUCATION IN PROFESSIONAL ORIENTATION	135

Horváth, Kinga – Tóth, Péter: FUTURE TEACHERS' VIEWS ON THE INTERACTION STYLE OF AN IDEAL PEDAGOGUE IN THE LIGHT OF AN EMPIRICAL RESEARCH.....	159
Husztí, Ilona: THE APPLICATION OF OBSERVATION AS A FOCUSED ACTIVITY IN ENGLISH TEACHER TRAINING.....	171
Juhász, Valéria: APPLICATION OF THE “SIGHT WORD” READING TEACHING METHOD IN THE READING DEVELOPMENT OF HUNGARIAN PUPILS.....	179
Kirdan, Alexander: PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS OF ECONOMIC SECTOR IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF POLAND AND UKRAINE: COMPARATIVE ANALYSIS	189
Kiss, Julianna: ASPECTS OF CURRICULAR AND EXTRACURRICULAR ART EDUCATION IN UKRAINE IN LIGHT OF EDUCATIONAL LAW	193
Koncz, Tímea: CONVENTIONAL EDUCATION OF PRESCHOOLERS WITH THE HELP OF LITERATURE	203
Kóré, Dóra – Atroschenko, Tetiana: FORMING THE PERSONALITY OF THE FUTURE PEDAGOGUE IN THE MULTICULTURAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION.....	213
Kuchai, Tetiana – Kuchai, Oleksandr: PREPARING SPECIALISTS FOR PROFESSIONAL WORK BY MEANS OF COMPUTER AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES.....	219
Kuzminskyi, Anatolij: THE ROLE OF SELF-MANAGEMENT OF SPECIALISTS IN THE SOCIONOMIC PROFESSION AS A MEANS OF RESISTANCE TO PSYCHOSOMATIC BURNOUT.....	223
Lebovics, Viktória: ON TARAS SHEVCHENKO'S «COH (DREAM)» IN A DIFFERENT WAY	233
Margitics, Marianna: THE APPLICATION OF ICT IN EDUCATION	241
Márton, Sára: TKO1114	247
Molnár, Ferenc: THE GREEK CATHOLIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF MUNKÁCS (MUKACHEVO) EPARCHY IN THE MID-19 TH CENTURY	255

Mónus, Ferenc: WHICH DIRECTION TO FOLLOW, HUMAN CIVILIZATION? – SUSTAINABILITY EDUCATION EMPHASES IN THE PUBLIC AND HIGHER EDUCATION AT THE EARLY 21 TH CENTURY	265
Nagy, Edit: THE SIGNIFICANCE AND CONSEQUENCES OF WORK-RELATED DISTRESS	275
Nagy, György: EFFECTIVE COMMUNICATION OF KNOWLEDGE IN ENVIRONMENTAL EDUCATION.....	285
Nagy, Melinda – Strédl, Terézia – Szarka, László – Zahatňanská, Mária – Poráčová, Janka: TOLERANCE AND TOLERANCE EDUCATION AT FACULTY OF EDUCATION OF J. SELYE UNIVERSITY.....	295
Nárai, Márta: THE ROLE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN SOCIAL SENSITIZATION OF YOUNGSTERS.....	305
Orosz, Ildikó: HARMONIZING LEARNING ACTIVITY OF ADULT POPULATION	315
Pallay, Katalin: TRANSCARPATHIAN HUNGARIANS IN THE MAZE OF UKRAINIAN EDUCATION POLICY	321
Pallay, Mária: REVISITING THE GENDER WAGE GAP: GENDER AND CAREER CHOICE	333
Pávlovics, Judit: EARLY FOREIGN LANGUAGE EDUCATION CONTENT FORMATION IN UKRAINE AT THE END OF THE 20 TH AND AT THE BEGINNING OF THE 21 ST CENTURY	343
Pillar, Granville: AN EMPIRICAL INVESTIGATION INTO THE EFFECTS OF INTEGRAL MULTI-SENSORY INPUT ON LANGUAGE DEVELOPMENT: A CASE STUDY.....	353
Sheyko, Anastasiya: TECHNOLOGY OF PEDAGOGICAL PROGNOSIS IN THE ESTABLISHMENTS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION	367
Simon, Gabriella: THE HUMANISTIC MODEL OF MENTORING OF NOVICE TEACHERS	373
Szilágyi, Iván – Marinec, Nadia: MAIN MODELS OF DEMOCRATIC EDUCATIONAL MANAGEMENT IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD	401
Szilágyi, László: LANGUAGE LEARNING STRATEGIES IN INDEPENDENT LANGUAGE LEARNING.....	409

Szontagh, Pál Iván: THE ETHICAL ATTITUDES OF TEACHER CANDIDATES	419
Taskovics, Okszána: THE ROLE OF ONLINE GROUPS IN LANGUAGE TEACHING	429
Tokai, Dalma: INDIVIDUAL DEVELOPMENT OF GIFTED YOUTH.....	437
Török, Tamás: PEDAGOGICAL PRACTICE AT THE FACULTY OF EDUCATION OF J. SELYE UNIVERSITY	447
Vizáver, Árpád: HEALTHY LIFE STYLE EDUCATION: DEVELOPING STUDENTS' ATHLETIC SKILLS.....	455
Zorochkina, Tetiana: THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION IN GREAT BRITAIN	461
RESEARCH PAPERS OF STUDENTS STUDYING FOR MASTER'S DEGREE IN PRIMARY EDUCATION OF FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION.....	
Bábel, Zsuzsanna: PREGNANCY STOP AS A LIFE CRISIS	467
Fekete, Evelin: PRESCHOOLER'S EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT BY MEANS OF TALES	475
Hete, Klára Annabella: MILESTONES OF SOCIALISATION AND ADAPTATION IN THE LIFE OF PRESCHOOL CHILDREN	485
Mészáros, Renáta: COMMUNITY BUILDING AMONG TEENAGERS.....	493
Mitro, Lívia Etelka: SOCIAL RELATIONSHIPS AT EARLY SCHOOL AGE	503
Molnár-Hrábcsák, Éva: PLAY WITH ME! – MAKING PUPPETS, PUPPETING FOR FIRST FORM KIDS AND THEIR PARENTS.....	515
Nagy, Nikolettta: EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CLASSROOM COMMUNICATION AND CLASSROOM WORK ORGANISATION IN PRIMARY EDUCATION.....	525

APPLICATION OF THE SIGHT WORD READING TEACHING METHOD IN THE READING DEVELOPMENT OF HUNGARIAN PUPILS

Juhász, Valéria

*University of Szeged,
Gyula Juhász Faculty of Education
juhaszvaleria@jgypk.szte.hu*

Abstract

Research shows that the predictors of good reading skills are: general cognitive skills, working memory, the level of linguistic skills (vocabulary, grammar), phonological, later morphological awareness, the knowledge of printed letters, letter knowledge, the knowledge of the names of the letters; the ability of rapid automatized naming, automation of letter-sound association. An important part of the reading preparation of the Hungarian pupils is phonological awareness, which is indispensable on phonics (letter by letter, letter sound relationship) reading level. However, the final goal is word recognition by sight (whole word reading). This kind of word recognition is supported by the "sight word" method, which is widely used in the Anglo-Saxon world. This method is very efficient with isolating languages, but with agglutinating languages it might cause reading disorders if misused. In my paper I shall present how the sight word method can be adapted at all with agglutinating languages.

Key words: *reading acquisition, sight word method, decoding, agglutinative languages, isolation languages, phonological awareness.*

Absztrakt

Számos kutatásból tudjuk, hogy az olvasás sikerességét előrejelző tényezők: az általános kognitív képességek, a munkamemória, nyelvi készségek fejlettsége (szókincs, nyelvtan), a fonológiai, később morfológiai tudatosság, a nyomtatottbetű-ismeret, a betűismeret, a betűnévének ismerete; a gyors automatikus megnevezési készség, a betű-hang asszociatív voltának automatizmusa. A hazai olvasástani tanítás előkészítésének fontos része a fonológiai tudatosság, amely nélkülözhetetlen a silabizáló olvasástanulás szintjén, ám a végső cél a rápillantásos szófelismerés. Ezt a fajta szófelismerést segíti az angol nyelvterületeken terjedő sight word módszer. Ez az olvasástani módszer igen hatékonyan működik izoláló nyelvek esetén, azonban agglutináló nyelveknél nem megfelelően alkalmazva további olvasászavarhoz vezethet. Előadásom során bemutatom, hogy a sight word módszer hogyan adaptálható egyáltalán agglutináló nyelveknél.

Kulcsszavak: *olvasáselsajátítás, rápillantásos szófelismerés, dekódolás, agglutináló nyelvek, izoláló nyelvek, fonológiai tudatosság.*

The concepts of reading

The concept of reading has changed a lot due to the research in this field. An early concept of reading grabs the aspect of knowing letters. The one who knew the letters could read. Following that, reading out meaningfully meant knowing reading (Steklács 2013). Kingston brought the communication aspect into its concept, where reading means a written message exchanged between the writer and the reader (Kingstone 1967). Then the comprehension of reading was added to the concept. Snow (2002) determines reading comprehension as the process of simultaneously extracting and constructing meaning through interaction and involvement with written language. A decade later, in PISA assessment (2015) reading was de-

defined in a broader concept of literacy: “Reading literacy is understanding, using, reflecting on and engaging with written texts, in order to achieve one’s goals, develop one’s knowledge and potential, and participate in society” (PISA 2015).

The aim of reading

In our recent study we focus our attention on teaching reading (decoding) together with the meaning making. Decoding words can happen in three different ways. The one is the whole word teaching method (sight word technique), the second is the grapheme-phoneme method (phonics), and the third is the combination of the previous two. Nevertheless, the final goal in decoding is to be able to read as many words as we can only by sight to make our reading fast yet comprehensible. Sight word reading means recognizing the pronunciations and meanings of written words immediately and automatically by sight without any effort on decoding the words.

If pupils struggle with decoding words and sentences, they cannot turn their effort on meaning making.

Predicting facts about the success of learning to read

Acquiring literacy skills needs several well working skills and cognitive processes such as speech perception and comprehension, verbal and visuospatial working memory, working intermodal relationships, executive functions, part-whole relationships, visual and verbal seriality, visual and verbal long-term memory, concentration, spatial orientation, rhythm perception and shape constancy. Furthermore, knowing the names of the letters and letter knowledge in kindergarten predict later reading success. Other factors such as the size of the vocabulary, language awareness and the automatic level of the recognition of grapheme-phoneme correspondences influence reading acquisition. At the beginning of learning to read phonological awareness (PA) is a well-known predictor of success in acquiring literacy skills. Phonological awareness is a metalinguistic ability to detect, isolate, or manipulate sub-word phonological segments (or some combination of the above) (Goswami et al. 2005, Csépe 2006). The level of PA influences reading skills but PA also develops during learning to read. In the first two years of learning to read PA is the most crucial point in acquiring literacy skills, but at around the age of 8–9, it shows a ceiling effect (Csépe 2006; Blomert – Csépe 2012) while morphological awareness takes over its place.

Routes and developmental phases of reading

Coltheart et al. (2001) propose a dual route model: two routes can be used for reading written words: a lexical one (the orthography of the whole word is linked to its pronunciation and meaning), and the phonological route (grapheme-phoneme conversions). Earlier, thinking about reading determined the development in stages. "Stage" refers to a development level in which a word reading strategy occurs at each stage, and mastery is a prerequisite for movement to the next stage (Ehri 2005). But nowadays some theories refer to "phases" rather than "stages" such as Share's theory (1999), which emphasizes that the choice between reading a word letter by letter or a whole word at a glance depends on whether the word coded in symbols is known or unknown for the reader. This theory states that at every level of reading skills we can make a choice which strategy to follow. When a reader meets a word they have never read before, the phonological decoding strategy is the effective choice, mainly in shallow orthography, but when the word is frequently read and known, the reader just glances at it because its orthography is stored as a whole unit in the visual memory.

Beginners work hard to convert letters to phonemic segments, but proficient readers can make fast and direct connexions between the written words and their pronunciation and meaning. Getting reading skills is the ability to turn letter combinations into phonemic clusters. The more beginners read, the better they will be at processing phonological representations, which also makes it possible to make faster connexions to the whole lexical items. Trained readers can retrieve the item from the lexicon based on only a poor representation of the printed word (Frost 2005). As I will discuss below, different orthographies impose different constraints on the ability to generate a detailed and accurate phonological representation.

Orthographies

The transparency between spelling and phonology varies widely among orthographies. An orthography that represents its phonology by simple grapheme-phoneme correspondences is considered shallow, while an orthography in which the relation of orthography to phonology is less transparent is said to be deep. Orthographic depth is often regarded as a continuum (Frost 2005). English orthography is irregular or inconsistent in many ways, this is why we call it deep orthography. Just one example, the same phoneme combinations can be represented by different letter combi-

nations (in the following examples all vowels are pronounced [ai] eye – I, fight, sight, etc.). Broadly speaking, in Hungarian orthography each letter corresponds to one phoneme, and each phoneme is represented by only one letter. So anybody can easily learn to read Hungarian words after memorizing the grapheme-phoneme correspondence. In shallow orthographies a reader can recover the phonological structure of the word prelexically from the printed letters. More advanced readers know larger graphosyllabic units (e.g., tion) (Ehri 2005) In contrast, deep orthographies' readers access the lexicon by fast visual glance and retrieve or try to retrieve the word's phonology from it.

From the dual-route perspective, in any orthography both prelexical and lexical processes are launched and exchange information, however skilled reading is described by a fast access to the orthographic input lexicon, which activates the phonological output lexicon and the semantic system as well (Frost 2005). Thus, skilled reading is regarded as the result of acquiring orthographic representations of printed words through repeated exposure to these words during reading acquisition.

Eye movement in reading

When reading, the eye movement cannot be described as continuous scanning. Instead, jump-like movements follow each other. The jumps are called saccadic movements, and the stops are called fixations. When reading, the distance between the starting and ending points of the saccades is 6–8 letters on average, and its duration is approx. 20 milliseconds. The duration of the fixations and the saccades strongly depend on the nature of the text. The eyes scan some words, mainly content words (nouns, verbs, etc.) for a long time, while others are scanned briefly or not scanned at all. The latter are predominantly function words (and, that, it). The rarer the written word, the longer the fixation time. The length of the word also determines the fixation. The shorter the word, (go, do, ten), the rarer the trained reader's eyes will stop at it.

The number of the scanned letters on the left and right of the place of the fixation is called perceptual span. Native English-speaking adults can scan 3 characters to the left from the fixation point and 15 to the right. (McConki – Rayner 1975). But this perceptual span depends on age and the writing system. With kids learning to read, the span is symmetric, and only later will it become asymmetric. The scanning routine is the result of a lot of training.

Phase Theory of Sight Word Reading

During the *pre-alphabetic phase*, children read words by remembering visual or contextual cues in their everyday environments such as TESCO or McDonald's sign. When children were asked to read Pepsi with one letter altered to Xepsi, most children failed to detect the changes (Ehri 2005). The *partial alphabetic phase* emerges when beginners acquire letter knowledge and can use it to remember how to read words by forming partial connections in memory. It emerges when children can use the sound values of some letters to form connections between spellings and pronunciations. For example, children might remember how to read jail by connecting the first and final letters J and L to their letter names heard in the words "jay" and "el." But middle letters are ignored, hence the name of the phase. To read new words, they may guess the words using partial phonetic cues plus contextual cues (Ehri 2005). The *full alphabetic phase* emerges when beginners acquire decoding skill and graphophonemic knowledge with phonemic awareness (segmentation, blending, substitution), cipher knowledge (non-word decoding), and sight word knowledge (recognition of misspellings). Studies show that teaching beginners both phonemic awareness and letter-sound correspondences produces larger effects on word reading than teaching beginners only phonemic awareness (Bradley – Bryant 1983, Ehri et. al. 2001). According to Ehri's (1998) theory, the *consolidated alphabetic phase* replaces the full alphabetic phase when the predominant types of connections for retaining sight words in memory are morphographic. Both monosyllabic and multisyllabic words ending with for example *ate*, *in*, *it*, *ant*, and *age* can fast become sight words, which provide consolidated units. Practicing reading words the reader processes increasingly larger units from letters to whole words. Other visual features of words such as word length, contour, and internal patterns may be retained in memory to support sight word reading. Visual codes become connected to phonological codes, which in turn activate semantic codes in memory (Ehri 2005). As readers' sight vocabularies grow and provide the analogies, this strategy becomes more common, especially if readers are taught how to analogize. Another contribution of sight word learning is to expand readers' knowledge of spelling-sound regularities.

Sight word method in English

Previous sections of this study revealed why a sight word method in teaching reading could work well in isolation languages where there are few

morphologically complex words, and they are mainly compound words or some prefixes and suffixes. As English is both isolating and deep orthographic, teaching with sight word method is rather suggested: the form of the words does not vary a lot because the place of the words in a sentence and their environment is limited, prepositions determine their actual function and consequently their meaning, so the word form of 'kitchen' can only vary in plural 'kitchens'. Sight word teaching method is fairly popular in teaching reading English and it is begun in kindergarten.

Sight word method in agglutinative languages

In this study we have discussed the importance of phonological awareness, the orthographic systems in different languages. We have introduced the use of sight word technique in teaching reading in isolation languages. But now we turn our attention to agglutinative languages, to point at the differences in learning to read driven by the language type.

The Hungarian language has a consistent grapheme-phoneme correspondence, it is determined as a typical example of shallow languages. The Hungarian orthography (14 vowels – five of them have a long and a short form, 25 consonants with some digraphs and a trigraph 'dzs') is fairly transparent. Long vowels and geminated consonants change the meaning of the words, for example 'áll'= stand, 'ál'= fake, 'kor'= age, 'kór'= disease. Due to the strong grapheme-phoneme correspondence non-words are easily readable in contrast with English.

Vowels in suffixes usually have two or three forms for example 'ban/ben'= 'in', 'hoz/hez/höz'= 'to'. Their use depends on the vowels in the stem according to the so called vowel harmony, to make the pronunciation easier, so we use 'kert+ben'= 'in the garden', and not 'kert+ban'. In contrast with the easy, transparent orthography the Hungarian has a complex inflectional morphology system, which can cause and create such usual complex words as 'megemberesedik', where 'meg' is a prefix, 'ember' is the stem, 's'+ 'dik' are suffixes. All morphemes have different meaning. And stems can also vary in complex words, for example: 'bokor'= 'bush', but in accusative the stem is 'bokr'+o+'t' ('t' is the sign of object case). The case system consists of numerous cases, some of them mark grammatical cases (nominative, accusative, dative), plus cases can mark possessors for example, and many locative, temporal aspects. Verbs can be followed by tense (present, past, conditional present and past), mood (indicative, subjunctive, imperative) and suffixes indicate person and number. As we

can see morphology and morphological awareness (and not orthography) plays a huge role in acquiring literacy. Thus, the aim in teaching reading is to teach pupils to analyse the new words letter by letter and chunk by chunk, morpheme to morpheme to catch the complete the meaning of a word. Therefore, in Hungarian explicit phonological training is inevitable for beginning readers to develop alphabetical knowledge to acquire basic reading skills (Csépe 2016), that is decoding.

Csépe, Gyurkóczka, Szűcs és Lukács (2002) examined phonemic awareness in a longitudinal study for two years, where the first group was taught to read with a grapheme-phoneme method (phonics method) and the second was taught by whole word (sight word) method. The latter method expects the children to gain the rules form the whole word patterns, and to get to the level of phoneme-grapheme correspondence by the 2nd grade. But it was not the case. Learning to read by the whole word method does not help children to gain syllabic and phonemic awareness, so it does not contribute to a better representation of phonemic awareness. This is the conclusion in another research where the phonic group can read more precisely than the whole word group can and the whole word group performed worse than the dyslexic group in non-word reading and their performance in reading low frequency words (such as number words) was similar to that of the dyslexic group (Csépe et. al. 2002; Csépe 2016). So the more transparent the language is mainly with agglutinative languages, the more children profit from phonics instruction (Csépe 2016).

Nowadays in Hungary the analytical-synthetical complex phonics instruction is the main teaching method in acquisition of reading but without much morphological awareness. In the first two years of learning to read the phonemic awareness is the most crucial point in acquiring literacy skills, but at around the age of 8–9 it shows a ceiling effect (Csépe 2006; Blomert – Csépe 2012), while morphological awareness takes over its place. Morphological boundaries and boundaries of syllables sometimes overlap. This fact is important from the point of view that children in Hungary can recognize syllables at the age of three. So from our point of view, it would not be “of the devil” to teach morphological sensitivity and awareness to children soon after they can read basic words.

Knowing the frequent morphemes will accelerate the process of learning to read for beginning readers. This is especially true with long, multisyllabic words (Wolf 2008). Meaning is easily associated to those new words that consist of new combinations of known morphemes. Not

only does morphological awareness help develop reading and text comprehension, but also reading itself helps develop morphological awareness. Not only does it multiply the number of the known morphemes, but at the same time it multiplies their possibilities for combination: the larger the vocabulary, the higher level of creativity is available for the individual.

Books which help to develop sight word reading

In Hungary supporting children to get to the reading level where they can read words by sight is advised to happen with lots of reading practice according to the children's reading age. The reading age means the children are offered books to read which give them sense of achievement but there are also some challenges in them. There are some series of short books which offer stories to read of various reading levels beginning with picture books and the 2nd level offer some short sentences with big pictures. The words in the book are repeated many times to reach sight word level soon, and at the beginning the format of the words does not change much. In Hungary one of the series I could offer for example is "Aranyfa" series. This kind of series can be found in other languages as well. (There you can find examples for this: <https://en.calameo.com/read/003374024b2fbca20ed92>)

Discussion

In this study I have presented the phenomena of the different stages of 'sight words' concept, which proved that children in kindergarten can "read" words by the characteristic images of the words (TESCO); this is the logographic stage. After learning some letters, they try to find out from the salient letters what word that could be, and at the orthographic level they have visual mnemonics about the word as a whole, or they know all the necessary letters to read out the words and remember their visual forms from previous practices. After a time they have a huge collection of vocabulary in their memory bound to its pronunciation and meaning, which make them capable of sight word reading. Nevertheless, when they meet new words, they have to start to learn to read out the word again but in different ways in a language which has deep orthography (some previous example could help them try to find the pronunciation of the word) or with letter-sound correspondence in a language which has shallow orthography.

Huge amount of research could be read on learning to read in English and only a few on learning to read in an agglutinative language, which needs a different method as learning to read a language which belongs to the isola-

tion type of languages. We presented some well-documented research that the morphological complexities of a word would not let the reader not analyse all the parts of the word if not all the letters, but all chunks belonging to the meaningful morphemes. Teaching sight word technique in Hungarian could be a dead end. What we could do is to offer students books at their reading age level and meanwhile instructing them morphological sensitivity and awareness, to use it while reading out and understanding newly seen written forms of the words. Giving them lots of examples makes them use analogical thinking not only with the forms of the words but with the special meanings of the morpheme. I suppose this study has proved that copying sight word technique from the Anglo-Saxon teaching method could cause lots of functional illiterate people in Hungary, as it forces to give up reading new/unknown words letter by letter, which would lead to leaving out important, meaningful morphemes in meaning making.

References

- Blomert, L. – Csépe V. (2012): Psychological foundations of reading acquisition and assessment.
- (In Hungarian: Az olvasástanulás és -mérés pszichológiai alapjai.) In: Csapó B. – Csépe V. (eds.): *Framework for Diagnostic Assessment of Reading*. (Published in Hungarian: Tartalmi keretek az olvasás diagnosztikus értékeléséhez.) Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. pp. 17–85. In Hungarian: http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/11235/2/Olvasas_tartalmi_keretek_cimlap_tartalom_u.pdf. In English: http://www.edu.u-szeged.hu/~csapo/publ/Reading_Framework_English.pdf.
- Bradley, L. – Bryant, P. E. (1983): Categorizing sounds and learning to read – a causal connection. In: *Nature*. 301. pp. 419–421.
- Brassell, D. – Timothy, R. (2008): *Comprehension That Works Taking Students Beyond Ordinary Understanding to Deep Comprehension*. CA: Shell Education.
- Coltheart, M. – Rastle, K. – Perry, C. – Langdon, R. – Ziegler, J. (2001): DRC: A Dual Route Cascaded model of visual word recognition and reading aloud. In: *Psychological Review*. 108. pp. 204–256.
- Csépe V. (2016): Literacy acquisition and Dyslexia in Hungarian. In: Malatesha, J. R. – Aaron, P. G.: *Handbook of orthography and literacy*. London. Routledge. pp. 231–248.
- Csépe V. – Gyurkóczy E. – Szűcs D. – Lukács Á. (2002): Development of and training of speech sound representation. What mismatch negativity is good for. (Published in Hungarian: A beszédhangok reprezentációjának fejlődése és fejlesztése.) *Pszichológia* 1. pp. 3–21.
- Csépe V. – Szűcs D. – Lukács Á. (2002): Speech perception and the language system. (Published in Hungarian: Beszédészlelés és a nyelvi rendszer – fejlődés és fejlődési zavar.) In: Czigler I. – Halász L. – Martin L. M. (eds.): *From general to particular*. (Published in Hungarian: Az általánostól a különösíg.) Budapest, Gondolat Kiadó Kör. MTA Pszichológiai Kutatóintézet. pp. 109–131.

- Ehri, L. C. (1998): Grapheme–phoneme knowledge is essential for learning to read words in English. In: Metsala, J. – Ehri, L. (eds.): *Word recognition in beginning literacy*. Mahwah, NJ: Erlbaum. pp. 3–40.
- Ehri, L. C. – Nunes, S. R. – Willows, D. M. – Schuster, B. V. – Yaghoub-Zadeh, Z., – Shanahan, T. (2001): Phonemic awareness instruction helps children learn to read: Evidence from the National Reading Panel’s meta-analysis. In: *Reading Research Quarterly*. 36. pp. 250–287.
- Ehri, L. C. (2005): Development of sight word reading: phases and findings. In: Snowling, M. – Hulme, C.: *The Science of Reading: A Handbook*. pp. 135–154.
- Frost, R. (2005): Orthographic Systems and Skilled Word Recognition Processes in Reading. In: Snowling, M. – Hulme, C.: *The Science of Reading: A Handbook*. Malden, Blackwell. pp. 272–295.
- Goswami, U. – Ziegler, J. C. – Richardson, U. (2005): The effects of spelling consistency on phonological awareness: A comparison of English and German. In: *Journal of Experimental Child Psychology*. 92. 4. pp. 345–365.
- Kingstone, A. (1967): Some thoughts on reading comprehension. In: Hafner, L. (ed.): *Improving reading comprehension in secondary schools*. Macmillan. New York. pp. 72–75.
- McConkie, G. W. – Rayner, K. (1975): The span of effective stimulus during a fixation in reading. In: *Perception and Psychophysics*. 17. pp. 578–586.
- PISA (2015): *Reading framework*. https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-assessment-and-analytical-framework/pisa-2015-reading-framework_9789264255425-4-en#page3.
- Share, D. L. (1999): Phonological recoding and orthographic learning: A direct test of the self-teaching hypothesis. In: *Journal of Experimental Child Psychology*. 72. pp. 95–129.
- Snow, C. E. (2002): *Reading for understanding: Toward an R& D program in reading comprehension*. Santa Monica, CA. RAND.
- Steklács J. (2013): Teaching and learning reading strategies, and the belief about reading. (Published only in Hungarian: *Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés.*) Budapest. Nemzedékek Tudása Kiadó.
- Wolf, M. (2008): *Proust and the squid: The story and science of the reading brain*. New York: Harper Perennial.

Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти. Збірник наукових робіт Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», Берегове, 28–29 березня 2019 року / Редактори: Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк, Єва Гуттерер та Каталін Поллої – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2019. – 540 с.

ISBN 978-617-7692-33-0

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», яка відбулася 28–29 березня 2019 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ.

УДК: 061.3(477.87)

К– 93

Наукове видання

ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ
ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ
ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 28–29 березня 2019 року

Збірник наукових робіт

2019 р.

Редактори:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,
Сва Гуттерер та Каталін Поллої*

Коректура:

Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінци, Олександр Кордонець

Верстка:

Вікторія Товтін, Олександр Добош

Обкладинка:

Олександр Добош

На обкладинці: студенти спеціальностей «початкова освіта» та «дошкільне виховання» кафедри педагогії та психології. Фото зроблені Євою Чопак та Маргаритою Ешпан на кафедральних заходах.

Відповідальні за випуск:

Ільдико Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 11.03.2019

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 43,5. Формат 70x100/16.

Замовл. №637. Тираж 300.